МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою НУК імені адмірала Макарова
протокол № ___ від «___» _____ 2026 р.
Голова Вченої ради _____ Олександр ДУБОВИЙ

Політика
доброчесного та відповідального використання технологій штучного інтелекту в НУК імені адмірала Макарова

УВЕДЕНО В ДІЮ

наказом ректора НУК
№ ___ від «___» _____ 2026 р.
Ректор _____Євген ТРУШЛЯКОВ

Миколаїв - 2026

Зміст

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ 4
2. НОРМАТИВНА ТА МЕТОДИЧНА ОСНОВА 5
3. ТЕРМІНИ ТА СКОРОЧЕННЯ 6
4. СФЕРА ДІЇ ТА ДИФЕРЕНЦІЙОВАНІ ПРАВИЛА ДЛЯ КАТЕГОРІЙ КОРИСТУВАЧІВ 7
5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА МОДЕЛЬ «ТРЬОХ ЗОН» 8
6. ІНТЕГРАЦІЯ ПОЛІТИКИ В РПНД ТА ДИЗАЙН ОЦІНЮВАННЯ 9
7. ВИМОГИ ДО ПРОЗОРОСТІ ТА ПРОЦЕДУРА ДЕКЛАРУВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ШІ 9
8. НЕДОПУСТИМЕ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ 11
9. ЗАХИСТ ДАНИХ, КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ ТА КІБЕРБЕЗПЕКА 12
10. ОЦІНЮВАННЯ РОБІТ ТА ПЕРЕВІРКА ВЛАСНОГО ВНЕСКУ (РОЛЬ ВИКЛАДАЧА) 14
11. УПОВНОВАЖЕНИЙ ОРГАН ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ (РОЛЬ УНІВЕРСИТЕТУ) 14
12. ШІ-ГРАМОТНІСТЬ, НАВЧАННЯ ТА ПІДТРИМКА КОРИСТУВАЧІВ 16
13. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ 18
ДОДАТКИ 19

Політика доброчесного та відповідального використання технологій штучного інтелекту в НУК імені адмірала Макарова.

Укладачі: М.С. Михайлов; С.А. Уткіна; О.В. Бобіна; М.В. Волосюк; О.Ю. Кравчук; Д.В. Котляр.

Обговорено та схвалено на засіданні методичної ради НУК (протокол № ____ від «___» _____ 2026 р.)

Проректор з науково-педагогічної роботи
та міжнародної діяльності _____ Михайло МИХАЙЛОВ
«___» _____ 2026 р.

Проректор з науково-педагогічної роботи,
економічних, юридичних та соціальних питань _____ Олег ДУБІНСЬКИЙ
«___» _____ 2026 р.

Проректор з наукової роботи _____ Геннадій ПАВЛОВ
«___» _____ 2026 р.

Проректор з науково-педагогічної роботи _____ Сергій СЛОБОДЯН
«___» _____ 2026 р.

Погоджено *СТУДЕНТСЬКОЮ РАДОЮ* НУК (протокол № __ від «___» _____ 2026 р.)

Голова Студентської ради НУК _____ Володимир СМАЛІЄВСЬКИЙ

Погоджено *РАДОЮ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ* НУК (протокол № ___ від «___» ____ 2026 р.)

Голова Радою молодих науковців НУК _____ В'ячеслав РОГОВ

Погоджено *ЮРИДИЧНИМ ВІДДІЛОМ* НУК
Юрисконсульт _____ Микола СТРЕМІЛОВ
«___» _____ 2026 р.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Ця Політика визначає засади, принципи, правила, допустимі форми, обмеження, порядок декларування та механізми контролю доброчесного, етичного й відповідального використання технологій штучного інтелекту та інших пов'язаних з ними технологій генеративного штучного інтелекту, що можуть бути створені після затвердження цієї Політики, в Національному університеті кораблебудування імені адмірала Макарова (включаючи його відокремлені структурні підрозділи; далі разом — Університет або НУК).

1.2. Політика спрямована на забезпечення балансу між академічною доброчесністю, розвитком цифрових компетентностей, впровадженням інноваційних технологій і збереженням особистого авторського внеску здобувачів освіти, наукових, науково-педагогічних, педагогічних, адміністративних працівників та інших учасників університетської спільноти.

1.3. Університет визнає, що технології генеративного ШІ можуть бути як корисним допоміжним інструментом (для навчання, викладання, досліджень, творчої діяльності, дизайну, аналізу даних, підготовки освітніх матеріалів, перекладу, редагування, адміністрування та комунікацій), так і інтегрованою частиною навчальних чи дослідницьких завдань. Використання ШІ не забороняється, якщо воно здійснюється прозоро, відповідально та сприяє досягненню результатів навчання.

1.4. Університет неухильно дотримується **принципу технологічної нейтральності** та не надає преференцій окремим розробникам чи комерційним постачальникам сервісів ШІ. Будь-які згадки конкретних торговельних марок, програм чи моделей ШІ у тексті цієї Політики та додатках до неї наведені виключно з метою ілюстрації чи методичного роз’яснення прикладів використання і не мають рекламного характеру.

1.5. Результати, згенеровані або оброблені засобами ШІ, можуть використовуватися у навчальних, наукових, творчих, кваліфікаційних та управлінських матеріалах за умови їх критичної перевірки, належного редагування, осмислення та прозорого декларування відповідно до вимог цієї Політики.

1.6. Відповідно до статті 29 Закону України «Про академічну доброчесність», порушенням (недоброчесним використанням результатів, згенерованих ШІ) вважається оприлюднення текстів, зображень, моделей, даних, інших результатів, згенерованих ШІ, як результатів власної академічної діяльності, якщо цей факт не зазначено в академічному творі. Декларування розглядається як механізм прозорості та розуміння процесу створення роботи, а не як презумпція провини здобувача.

1.7. Ця Політика є складником внутрішньої системи забезпечення якості освіти НУК та застосовується разом із Кодексом академічної доброчесності та корпоративної культури, Положеннями про академічну доброчесність та корпоративну культуру університету та його відокремлених структурних підрозділів, Положенням про Комісію з академічної доброчесності та корпоративної культури, Положенням про групу сприяння академічної доброчесності, Положеннями про організацію освітнього процесу, атестацію здобувачів освіти, підготовку кваліфікаційних робіт, наукову діяльність і захист персональних даних.

1.8. Політика Університету ґрунтується на концепції «Людиноцентричного ШІ», де пріоритет надається розширенню можливостей людини, а не її заміні, та принципах «Відповідального ШІ», що гарантують етичність, безпеку, прозорість та збереження можливості втручання людини (human-in-the-loop) на всіх етапах ухвалення рішень в освітньому і науковому процесах.

2. НОРМАТИВНА ТА МЕТОДИЧНА ОСНОВА

2.1. Політика розроблена відповідно до Конституції України, законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про академічну доброчесність», «Про фахову передвищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про захист персональних даних», «Про інформацію», Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні та інших нормативно-правових актів України і рекомендацій уповноважених державних органів, чинних на момент застосування цієї Політики, а також міжнародних стандартів, зокрема: Європейського акта про штучний інтелект (AI Act), Загального регламенту про захист даних ЄС (GDPR), Принципів ОЕСР щодо ШІ, позиції Комітету з етики публікацій (COPE) та міжнародного стандарту таксономії делегування завдань ШІ (GAIDeT).

2.2. Під час підготовки документа враховано стратегічні засади «Білої книги з регулювання ШІ в Україні» (бачення Мінцифри), офіційну термінологію «Словника термінів у сфері ШІ 2.0», а також національні «Рекомендації щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти».

2.3. У випадку колізії між цією Політикою і вимогами конкретної **робочої програми навчальної дисципліни** (далі – РПНД), умов конкурсу, наукового журналу чи грантового проєкту, пріоритет надається правилам, встановленим для виконання конкретного завдання або проєкту, за умови, що вони забезпечують прозоре декларування внеску ШІ та не порушують імперативних норм цієї Політики щодо недопустимості академічного плагіату і захисту конфіденційних даних.

3. ТЕРМІНИ ТА СКОРОЧЕННЯ

У цій Політиці наведені нижче терміни вживаються у значеннях, визначених «Словником термінів у сфері штучного інтелекту 2.0» Міністерства цифрової трансформації України:

- **Штучний інтелект (ШІ)** — організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень й алгоритмів обробки інформації, отриманої або створеної під час роботи.
- **Генеративний штучний інтелект (генеративний ШІ / ГШІ)** — різновид ШІ, який застосовують для створення нового контенту, включно з аудіо, кодом, зображенням, текстом, відео тощо.
- **Система ШІ** — комп'ютерна програма, яка спроєктована для роботи з різними рівнями автономності та може проявляти адаптивність після розгортання і яка для явних або неявних цілей визначає на основі отриманих вхідних даних, як генерувати результати (зокрема, прогнози, контент, рекомендації або рішення), що можуть впливати на фізичне або віртуальне середовище.
- **Відповідальний ШІ** — набір принципів, застосовних на всіх етапах життєвого циклу системи ШІ з метою узгодження з людськими цінностями, зменшення ризиків та негативних наслідків, пов'язаних із використанням ШІ, та з одночасною максимізацією позитивних результатів.
- **Вхід (вхідні дані / Input)** — дані, що надаються моделі або системі ШІ.
- **Вихід (вихідні дані / Output)** — дані, які створює модель чи система ШІ в результаті обробки вхідних відомостей.
- **Запит (промпт / Prompt)** — вхідний текст, інструкція або завдання для системи ШІ, на які система має відреагувати шляхом генерування контенту.
- **Галюцинування ШІ** — феномен, за якого результат роботи системи генеративного ШІ містить неточну або хибну інформацію, що оманливо представлена як достовірна.
- **Грамотність у галузі ШІ** — знання, уміння та навички, які дають змогу постачальникам, розробникам, користувачам і особам, які зазнають впливу системи ШІ, беручи до уваги їхні відповідні права та обов'язки, оцінити можливості, ризики та потенційну шкоду, якої може завдати система ШІ на будь-якому етапі її життєвого циклу, та вживати заходів для її уникнення чи пом'якшення.
- **Детектор ШІ** — програма, яка за допомогою алгоритмів машинного навчання аналізує текст, шукає характерні патерни та визначає, чи цей текст створений людиною, чи генеративною моделлю ШІ. Наразі такі

системи не забезпечують достатньої надійності визначення штучного контенту.

- **Діпфейк** — контент, згенерований або відредагований за допомогою ШІ, який нагадує реальних людей, об'єкти, місця, інші сутності або події та вводить в оману щодо справжності або правдивості.
- **Людина в циклі (Human-in-the-loop)** — можливість втручання людини на будь-якому етапі ухвалення рішень системою ШІ.
- **Декларування використання ШІ** — відкрите зазначення факту, мети, інструменту, дати, характеру і меж використання ШІ у роботі, матеріалі, дослідженні або управлінському процесі (визначення Університету)

4. СФЕРА ДІЇ ТА ДИФЕРЕНЦІЙОВАНІ ПРАВИЛА ДЛЯ КАТЕГОРІЙ КОРИСТУВАЧІВ

4.1. Ця Політика поширюється на весь життєвий цикл освітнього, наукового та управлінського процесів Університету. Оскільки різні групи учасників мають відмінні завдання, правила використання ШІ диференціюються:

- **Здобувачі освіти (студенти, аспіранти).** Допустимим є використання ШІ для мозкового штурму, пояснення складних тем, перекладу, редагування, написання коду (з розумінням його суті) та самоперевірки за умови прозорого декларування та дотримання меж, встановлених викладачем.
- **Викладачі (науково-педагогічні працівники).** Дозволяється використання ШІ для підготовки навчальних матеріалів, тестових завдань, кейсів та адаптації контенту. У разі залучення ШІ до перевірки студентських робіт, фінальне рішення щодо оцінювання завжди залишається виключно за викладачем (принцип human-in-the-loop).
- **Науковці та дослідники.** Використання генеративних моделей вітається для аналізу літератури, структурування даних та мовного редагування статей, за умови неухильного дотримання міжнародних стандартів розкриття внесків ШІ (зокрема, таксономії GAIDeT).
- **Адміністративні працівники.** Дозволено та заохочується використання ШІ для підготовки проєктів листів, створення шаблонів документів, аналізу неконфіденційних звернень та узагальнення відповідей.

4.2. Загальне правило для всіх категорій. Дозвіл на використання ШІ не означає безконтрольність. За будь-який результат, створений за участю алгоритмів, повну інтелектуальну, юридичну та академічну відповідальність несе людина.

4.3. Винятки та розумне пристосування.

4.3.1. Асистивне (інклюзивне) використання ШІ: Здобувачі освіти з особливими освітніми потребами мають безумовне право на використання асистивних технологій на базі ШІ (екранні читці, системи перекладу мовлення у текст, інтелектуальні аудіо-диктори тощо) на всіх етапах освітнього процесу, включаючи заходи оцінювання.

Перелік таких інструментів закріплюється в **Індивідуальному навчальному плані (траєкторії)** здобувача за поданням підрозділу з підтримки інклюзивного навчання та затверджується **Деканом факультету** (Директором інституту). Додаткове погодження з Комісією з академічної доброчесності для таких випадків **не вимагається**.

4.3.2. Винятки для наукових та освітніх експериментів: Відступи від загальних обмежень цієї Політики з метою проведення специфічних наукових експериментів чи впровадження інноваційних викладацьких методик оформлюються письмово за формою «Запит на виняток з використання ШІ» (Додаток 4). Такий запит готується керівником проєкту або викладачем, погоджується Деканом та затверджується **Комісією з академічної доброчесності** (Уповноваженим органом).

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА МОДЕЛЬ «ТРЬОХ ЗОН»

5.1. З метою уникнення невизначеності та формування культури відповідального використання, Університет відмовляється від тотальних заборон на користь операційної моделі «світлофора» (трьох зон):

- **Зелена зона (дозволено без окремого погодження).** Використання ШІ для пояснення складних тем, мозкового штурму, базового перекладу чи перевірки граматики. У цих випадках ШІ виступає як допоміжний інструмент, що не замінює самостійний результат студента чи працівника.
- **Жовта зона (з дозволу викладача у РПНД / керівника).** Структурування курсової чи дипломної роботи, написання або оптимізація програмного коду, аналіз масивів даних, підготовка візуалізацій. Здобувач освіти має право використовувати ШІ для цих завдань лише якщо це передбачено РПНД, і зобов'язаний прозоро задекларувати характер такого використання.
- **Червона зона (категорично заборонено).** Подання повністю згенерованої роботи (есе, курсової, звіту тощо) як власної інтелектуальної праці; використання ШІ під час іспитів чи тестів без прямого дозволу; генерація фіктивних (вигаданих) джерел, цитат чи даних (фабрикація). Також до червоної зони належить подання тексту чи коду, який автор не розуміє і не може фахово пояснити.

6. ІНТЕГРАЦІЯ ПОЛІТИКИ В РПНД ТА ДИЗАЙН ОЦІНЮВАННЯ

6.1. Загальна політика Університету є рамковою. З метою уникнення невизначеності, кожна РПНД та опис суттєвого оцінюваного завдання повинні містити короткий і зрозумілий блок щодо правил використання ШІ в межах конкретної дисципліни.

6.2. Оцінювання в Університеті формується таким чином, щоб перевіряти реальні знання здобувачів, і розділяється на деталізовану шкалу використання технологій (відповідно до міжнародної AI Assessment Scale):

- Рівень 0 (Без ШІ): Інструменти штучного інтелекту заборонені. Перевіряється індивідуальна навичка здобувача у контрольованому середовищі (наприклад, закритий іспит або усна відповідь). ШІ не можна використовувати на жодному етапі виконання завдання.
- Рівень 1 (Лише підготовка / Генерування ідей): ШІ дозволено використовувати виключно для створення ідей, мозкового штурму, структурування матеріалу та пояснення складних тем. Однак для створення фінального тексту чи відповідей ШІ не застосовується.
- Рівень 2 (Мова і форма / Редагування): ШІ можна використовувати для покращення ясності, стилістики чи якості вже написаної роботи (переклад, перевірка граматики). Новий контент не може створюватися алгоритмом.
- Рівень 3 (Часткова підтримка змісту / Виконання з оцінкою людиною): ШІ дозволяється використовувати для виконання певних елементів завдання (наприклад, написання чорнових ідей, базового коду). Цей рівень вимагає від здобувача обов'язкового критичного осмислення згенерованого контенту, його доопрацювання та прозорого декларування.
- Рівень 4 (Інтегровано зі ШІ): ШІ є невід'ємною частиною самого завдання. Оцінюється не фінальний артефакт (текст чи код), а здатність здобувача професійно формулювати запити (промпти), критично аналізувати галюцинації ШІ моделі та робити власні фахові висновки на основі взаємодії з ШІ.

6.3. Автоматизовані інструменти (ШІ-детектори) не можуть використовуватися як індикатор або бути самостійною чи єдиною підставою для звинувачення здобувача освіти в академічному плагіаті, оскільки є технічно ненадійними та дають хибно-позитивні результати.

7. ВИМОГИ ДО ПРОЗОРОСТІ ТА ПРОЦЕДУРА ДЕКЛАРУВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ШІ

7.1. Університет розглядає декларування не як інструмент покарання чи «пастку», а як механізм прозорості, що дозволяє чітко зрозуміти процес створення роботи та визначити межі інтелектуального внеску автора. Щоб уникнути зайвої бюрократизації, впроваджується дворівнева система розкриття інформації:

7.2. Легке декларування (для допоміжних завдань). Цей рівень застосовується для простих операцій: перевірка граматики, мовне редагування, базовий переклад чи структурування тексту. У таких випадках достатньо короткої згадки в тексті або виносці (наприклад: «*ШІ використовувався для мовного редагування; зміст і висновки доопрацьовані автором*»). Вимога декларування взагалі не поширюється на використання базових інструментів перевірки орфографії. **Для згенерованих ШІ зображень, відео, аудіо чи інфографіки застосовується локальне маркування:** коротка згадка розміщується безпосередньо під візуальним об'єктом або на фінальному слайді презентації (наприклад: «*Зображення згенеровано за допомогою ШІ [Назва інструмента]*»). Технічне покращення якості власних фото (без зміни змісту) не потребує декларування.

7.3. Повне декларування за стандартом GAIDeT (для наукових та кваліфікаційних робіт). Університет впроваджує обов'язкове використання міжнародного стандарту GAIDeT (Generative AI Delegation Taxonomy) — таксономії делегування завдань генеративному штучному інтелекту — для кваліфікаційних робіт фахового молодшого бакалавра, бакалавра, магістра, дисертаційних робіт, дослідницьких проєктів та наукових статей. Цей стандарт дозволяє чітко зафіксувати, які саме етапи дослідження були делеговані алгоритмам за умови повного людського нагляду й контролю (human-in-the-loop), не розкриваючи при цьому конфіденційного змісту запитів (промптів). Автори самостійно генерують стандартизовану декларацію за допомогою онлайн-інструменту та розміщують її у рукописі роботи безпосередньо перед списком використаної літератури. Такий уніфікований підхід гарантує академічну прозорість, усуває стигматизацію використання інновацій у науковій діяльності та дозволяє Університету справедливо й об'єктивно оцінювати реальний інтелектуальний внесок автора на засадах культури довіри, взаєморозуміння та відходу від неефективної каральної логіки.

Процедура формування та подання декларації:

1. Використання генератора: Здобувачі освіти та науковці формують текст декларації за допомогою безкоштовного інтерактивного онлайн-інструмента GAIDeT Declaration Generator (доступного за посиланням https://w3id.org/gaidet/).
2. Обов'язкові елементи декларації: Під час заповнення форми автор обов'язково зазначає:
    - Ім’я відповідального автора (або вказівку на колективну відповідальність авторів).
    - Ідентифікацію інструменту ШІ, включаючи його назву та версію (наприклад, ChatGPT-5, Claude Sonnet 5 тощо).

- Опис делегованих завдань, обраних із запропонованої таксономії (наприклад: генерація ідей, пошук та систематизація літератури, написання коду, аналіз даних, переклад тощо).
- Підтвердження відповідальності, де чітко вказується, що інструменти ШІ не є співавторами, а повну відповідальність за фінальний зміст, точність та висновки роботи несе виключно людина.

3. Розміщення в роботі: Згенерований текст декларації вставляється у рукопис роботи безпосередньо перед списком використаної літератури.

Приклад коректної декларації за стандартом GAIDeT:

"Автори цієї роботи свідомо засвідчують використання інструментів генеративного штучного інтелекту (ШІ) у процесі її підготовки. Відповідно до Таксономії делегування завдань генеративному штучному інтелекту (GAIDeT, 2025), за повного людського нагляду системі було делеговано завдання з: пошуку та систематизації літератури, перекладу та аналізу ризиків. Для цього використовувався ChatGPT-5 (OpenAI). Усі отримані результати були ретельно перевірені, відредаговані та затверджені авторами, які несуть повну відповідальність за зміст і висновки публікації.".

8. НЕДОПУСТИМЕ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

8.1. Незважаючи на те, що Університет підтримує інновації, існують практики, які несуть неприйнятні ризики для безпеки та фундаментальних принципів науки. Учасникам освітнього та наукового процесу категорично заборонено:

8.2. Надавати ШІ статус автора. Вказувати інструменти штучного інтелекту як авторів чи співавторів будь-яких наукових, кваліфікаційних або навчальних робіт. Відповідно до міжнародних принципів COPE, ШІ не може нести відповідальність за зміст, тому повна підзвітність завжди залишається за людиною.

8.3. Делегувати експертне рецензування. Категорично забороняється використовувати системи генеративного ШІ для рецензування, оцінювання чи аналізу конфіденційних матеріалів кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти без їхнього попереднього повного знеособлення (анонімізації). Також забороняється завантажувати до ШІ чужі рукописи наукових статей, грантові заявки, звіти про НДДКР чи інші неопубліковані праці колег без явного письмового дозволу авторів або без укладання належних угод про нерозголошення та обробку даних.

8.4. Фабрикувати дані. Генерувати за допомогою ШІ неіснуючі (вигадані) бібліографічні джерела, неіснуючі результати експериментів, статистику чи судові рішення та подавати їх як реальні.

8.5. Фальсифікувати дані. Використовувати інструменти штучного інтелекту для свідомої зміни, модифікації, підгонки або спотворення реально існуючих даних, зображень, результатів експериментів чи статистики, що призводить до створення завідомо неправдивої інформації. Водночас використання в академічних або наукових роботах здобувачів вищої та фахової передвищої освіти вихідних синтетичних (змодельованих за допомогою ШІ) даних допускається як виняток лише за умови попереднього письмового погодження з науковим керівником та обов'язкового детального маркування таких масивів у тексті роботи як штучно згенерованих.

8.6. Маскувати академічний плагіат. Використовувати інструменти ШІ для автоматичного перефразування (синонімізації, «гуманізації») чужого тексту чи ідей з метою ухилення від систем перевірки на плагіат.

8.7. Порушувати правила контрольних заходів. Використовувати ШІ під час складання іспитів, заліків чи тестів, якщо це прямо заборонено викладачем (оцінювання Рівня 0).

8.8. Порушувати права у візуальному контенті та створювати дипфейки. Генерувати зображення шляхом прямого копіювання художнього стилю сучасних митців, використовувати у запитах (промптах) охоронювані комерційні найменування чи логотипи, а також створювати дипфейки (глибокі підробки) реальних осіб чи подій, що вводять в оману щодо їх справжності.

8.9. Нехтувати базовими цінностями заради швидкості. Ігнорувати вимоги академічної етики, безпеки, захисту прав інтелектуальної власності та екологічної відповідальності виключно заради пришвидшення виконання рутинних чи дослідницьких завдань.

8.10. Поширювати алгоритмічну упередженість. Покладатися на згенеровані ШІ результати та поширювати їх без попередньої критичної перевірки на наявність дискримінаційних тверджень, мови ворожнечі, расової, гендерної чи соціальної упередженості, що може призвести до порушення прав людини та етичних норм.

9. ЗАХИСТ ДАНИХ, КОНФІДЕНЦІЙНІСТЬ ТА КІБЕРБЕЗПЕКА

9.1. Базові заборони щодо даних. Категорично забороняється завантажувати до відкритих (публічних) систем ШІ (як вхідні дані / Вхід) відомості, що становлять комерційну таємницю, унікальні суднобудівні, інженерні або оборонні технологічні розробки та ноу-хау Університету чи його індустріальних партнерів. Користувачі мають усвідомлювати, що завантаження таких даних у публічний ШІ автоматично позбавляє їх правової охорони як таємниці.

9.2. Захист національної безпеки (санкційний контроль). З метою дотримання кібербезпеки та захисту національних інтересів, в освітньому, науковому та управлінському процесах Університету **категорично забороняється**

використання систем ШІ, розробники, сервери або кінцеві бенефіціарні власники яких пов'язані з державою-агресором (Російською Федерацією), Республікою Білорусь, Ісламською Республікою Іран, КНДР або фізичними/юридичними особами, до яких застосовано спеціальні санкції відповідно до рішень РНБО України. Перед початком використання будь-якого нового або маловідомого ШІ-інструмента (особливо безкоштовних розширень, плагінів чи мобільних застосунків) користувачам наполегливо рекомендується самостійно звіритися з державним переліком забороненого ПЗ **Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України (Держспецзв'язку)** за посиланням, вказаним у Пам'ятці (Додаток 5) та розміщеним на офіційному вебсайті Університету. Використання систем, що внесені до державних санкційних списків, тягне за собою відповідальність згідно з Положенням про академічну доброчесність та корпоративну культуру Університету.

9.3. Принцип мінімізації та знеособлення даних. Університет сповідує принцип мінімізації обробки даних. Будь-які масиви інформації, що легально завантажуються до систем ШІ для навчальних чи дослідницьких потреб (аналіз текстів, генерація коду, статистична обробка), повинні бути попередньо **анонімізовані, псевдонімізовані або замінені на синтетичні (змодельовані) дані**.

9.4. Захист інтелектуальної власності та ноу-хау. Працівникам та здобувачам забороняється введення у публічні моделі ШІ (як вхідних даних / Вхід) інформації, що становить комерційну таємницю, унікальних технічних розробок та ноу-хау Університету або його партнерів (зокрема підприємств оборонного та суднобудівного комплексів тощо). Користувачі мають усвідомлювати, що завантаження таких відомостей у **публічні системи ШІ** автоматично позбавляє їх правової охорони як таємниці. Використання публічних інструментів штучного інтелекту виконавцями робіт (надавачами послуг) за договорами цивільно-правового характеру (ЦПХ) під час виконання науково-дослідних, проєктувальних чи інженерних завдань на замовлення НУК суворо обмежується. Завантаження **зазначених конфіденційних матеріалів, креслень або неопублікованих результатів досліджень** у публічні хмарні системи ШІ без попереднього письмового погодження є істотним порушенням умов договору ЦПХ. Таке порушення є підставою для вжиття заходів, передбачених законодавством та договором, зокрема щодо його припинення, застосування штрафних санкцій та відшкодування збитків.

9.5. Корпоративні середовища ШІ. Для виконання адміністративних та аналітичних завдань із використанням даних Університету пріоритет повинен надаватися закритим (локальним або корпоративним) системам ШІ, умови використання яких юридично гарантують, що завантажені дані не будуть використовуватися для подальшого навчання загальних моделей штучного

інтелекту. Упровадження та інтеграція будь-яких корпоративних сервісів, плагінів та інструментів ШІ в інформаційну інфраструктуру НУК здійснюється виключно після їх офіційного погодження та аудиту безпеки підрозділом інформаційної та кібербезпеки Університету.

9.6. Принципи CARE та захист вразливих даних. Обробка будь-яких чутливих даних Університету за допомогою ШІ повинна здійснюватися з урахуванням міжнародних принципів CARE (Колективна користь, Авторитет контролю, Відповідальність, Етика). Категорично забороняється завантажувати до публічних моделей ШІ персональні дані здобувачів та працівників (зокрема тих, що перебувають на тимчасово окупованих територіях або є військовослужбовцями) без їхнього попереднього повного знеособлення.

10. ОЦІНЮВАННЯ РОБІТ ТА ПЕРЕВІРКА ВЛАСНОГО ВНЕСКУ (РОЛЬ ВИКЛАДАЧА)

10.1. Оцінювання робіт із використанням ШІ здійснюється виключно за критеріями, визначеними у РПНД. Основною підставою для оцінювання є якість авторського внеску, глибина розуміння проблеми та здатність здобувача критично осмислити результати.

10.2. Викладач має право застосовувати педагогічні методи контролю самостійності виконання роботи, зокрема вимагати:

- усного пояснення або захисту змісту роботи;
- надання проміжних матеріалів (чернеток) та історії створення електронного документа;
- повторного виконання окремого завдання в контрольованих умовах (в аудиторії), якщо виникли обґрунтовані сумніви.

10.3. Автоматизовані інструменти (ШІ-детектори) не можуть використовуватися як доказ чи індикатор порушення академічної доброчесності, оскільки є технічно ненадійними. Будь-які рішення щодо оцінювання мають ґрунтуватися виключно на людському розгляді.

10.4. Якщо здобувач доброчесно задекларував використання ШІ (за стандартом GAIDeT або у формі легкого декларування) та виконав вимоги завдання, сам факт наявності такого використання не може бути підставою для зниження оцінки.

11. УПОВНОВАЖЕНИЙ ОРГАН ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ (РОЛЬ УНІВЕРСИТЕТУ)

11.1. Уповноважений орган. Відповідно до статті 37 Закону України «Про академічну доброчесність», для об’єктивного розгляду офіційних повідомлень про порушення академічної доброчесності (зокрема щодо фабрикації, фальсифікації чи плагіату за допомогою ШІ), в Університеті діє єдиний

незалежний **Уповноважений орган** (Комісія з академічної доброчесності та корпоративної культури).

11.2. Межі втручання. Уповноважений орган не здійснює поточне оцінювання робіт (це прерогатива викладача), а розглядає лише офіційні повідомлення, підкріплені доказами, здійснюючи їх перевірку із залученням (за потреби) профільних експертів.

11.3. Функції Уповноваженого органу. Для забезпечення об'єктивності, процедурної чистоти та уникнення конфлікту інтересів, Уповноважений орган (Комісія з академічної доброчесності та корпоративної культури) фокусується на регуляторній та розслідувальній функціях, делегуючи превентивно-освітній напрям Групі сприяння академічній доброчесності:

- **Регуляторна:** розглядає обґрунтовані запити від керівників наукових проєктів чи підрозділів та погоджує винятки з вимог цієї Політики для проведення специфічних наукових експериментів із ШІ (крім асистивних засобів інклюзії, що затверджуються деканами відповідно до п. 4.3.1);
- **Розслідувальна:** здійснює перевірку офіційних повідомлень про порушення цієї Політики (фабрикацію, фальсифікацію даних чи плагіат, вчинені за допомогою ШІ), залучає за потреби профільних ШІ-експертів та ухвалює рішення про застосування санкцій, суворо гарантуючи дотримання презумпції академічної доброчесності та процесуальних прав особи.

11.4. Консультативно-превентивний супровід та моніторинг (Роль Групи сприяння). Побудова безбар'єрного середовища довіри та підвищення ШІ-грамотності спільноти покладається на Групу сприяння академічній доброчесності як постійно діючий консультативно-дорадчий та превентивний орган. Група сприяння виконує такі функції у сфері ШІ:

- Консультативно-дорадча: надає конфіденційні індивідуальні та групові консультації здобувачам освіти, викладачам та науковцям з етичних, правових та практичних питань застосування ШІ, формування промптів і прозорого декларування за стандартом GAIDeT;
- Превентивно-освітня: розробляє методичні матеріали, чек-листи, інструкції, проводить семінари та воркшопи з цифрової гігієни, а також організовує виховні заходи для осіб, направлених Комісією у зв'язку з незначними або ненавмисними помилками використання ШІ;
- Моніторингова: здійснює регулярний моніторинг практик інтеграції ШІ в освітній процес, проводить соціологічні опитування та анкетування щодо стану академічної культури, а також аналізує зворотний зв’язок від стейкхолдерів для щорічного оновлення цієї Політики.

Примітка: Звернення здобувачів або працівників до Групи сприяння за консультативною допомогою є суворо конфіденційним і за жодних обставин не може бути використане як доказ чи привід для ініціювання розслідування Уповноваженим органом.

11.5. Гарантії захисту. Під час розгляду справи Уповноважений орган гарантує особі дотримання презумпції академічної доброчесності, право на ознайомлення з матеріалами перевірки та право на усні й письмові пояснення.

11.6. Санкції. За фактом доведеного умисного порушення (відповідно до Розділу 8 цієї Політики), до винних осіб застосовуються санкції згідно зі статтею 22 Закону України «Про академічну доброчесність».

- **Для здобувачів освіти** (залежно від тяжкості): попередження, направлення на повторне проходження освітнього компонента, скасування результатів атестації або відрахування.
- **Для працівників** (залежно від тяжкості): догана або звільнення; позбавлення наукових ступенів та вчених звань; позбавлення права бути науковим керівником, брати участь у грантах, входити до складу вчених рад чи редколегій журналів (на строк від 1 до 3 років).

11.7. Позбавлення ступеня. У разі встановлення факту фабрикації, фальсифікації або академічного плагіату (з використанням ШІ) у захищеній кваліфікаційній роботі, особа позбавляється відповідного ступеня вищої освіти у встановленому законодавством порядку.

11.8. Право на апеляційне оскарження. Особа, щодо якої винесено рішення про порушення академічної доброчесності, а також заявник, мають право оскаржити рішення Уповноваженого органу або його бездіяльність. Апеляція подається:

- до Вченої ради Університету — у справах щодо здобувачів ступенів вищої освіти;
- до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) — у справах щодо позбавлення наукових ступенів, вчених звань, а також у разі бездіяльності Уповноваженого органу Університету понад встановлені законодавством терміни (6 місяців).

12. ШІ-ГРАМОТНІСТЬ, НАВЧАННЯ ТА ПІДТРИМКА КОРИСТУВАЧІВ

12.1. Університет сприяє розвитку ШІ-грамотності всіх учасників освітнього процесу шляхом проведення тренінгів, консультацій, методичних семінарів, розроблення пам’яток та інтеграції відповідних модулів до програм підвищення кваліфікації.

12.2. Рівні компетентностей:

- Базові компетентності (для всіх здобувачів та працівників) охоплюють: формулювання запитів (промптів), перевірку фактів, виявлення галюцинацій ШІ, розуміння ризиків дискримінації та правила декларування.
- Поглиблені компетентності (для керівників проєктів, членів Уповноваженого органу та адміністраторів даних) охоплюють: управління даними, аудит відповідності, етичну оцінку систем ШІ та захист конфіденційної інформації.

12.3. Університет заохочує педагогічні інновації, пов'язані з використанням технологій ШІ. Зокрема, підтримується впровадження навчальних завдань на критичний аналіз Виходу (вихідних даних / Output) ШІ-систем, порівняння людських і машинних висновків, розроблення етичних запитів (промптів), а також реалізація проєктів із відповідального використання ШІ в освітній діяльності.

12.4. Використання відкритих ресурсів. Для самостійного підвищення ШІ-грамотності Університет рекомендує використовувати відкриті національні та міжнародні ресурси, зокрема освітні матеріали платформи Дія.Освіта, рамки ШІ-компетентностей ЮНЕСКО (AI Competency Framework for teachers/students) та матеріали Мінцифри.

12.5. Системність. Навчання у сфері ШІ розглядається як безперервний процес, що регулярно оновлюється відповідно до розвитку технологій, виходу нових версій систем та оновлення міжнародних стандартів (зокрема, AI Act та GDPR).

12.6. Роз'яснення ризику «галюцинацій» ШІ. У межах заходів із ШІ-грамотності Університет інформує учасників освітнього процесу про те, що алгоритми генеративного ШІ можуть продукувати випадкові результати або переконливо подавати абсолютно вигадану інформацію (неіснуючі статті, DOI, судові рішення) як достовірну. Користувачі зобов'язані критично верифікувати кожне твердження та бібліографічне посилання, використовуючи первинні джерела. З метою формування єдиного розуміння ризиків галюцинацій ШІ, Група сприяння НУК забезпечує проведення регулярних методичних семінарів для членів циклових комісій та завідувачів відділень Коледжу.

12.7. Протидія ненавмисному плагіату. Навчальні та методичні матеріали Університету мають акцентувати увагу здобувачів на тому, що використання ШІ для перекладу чи структурування чужого тексту без посилання веде до ненавмисного плагіату. Користувачі мають пам'ятати, що відповідальність за будь-яку помилку ШІ завжди прирівнюється до помилки самого автора.

13. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

13.1. Ця Політика розглядається та затверджується Вченою радою Університету після її обов'язкового погодження з вищим органом студентського самоврядування (Студентською радою) НУК та Науковим товариством (Радою молодих науковців) НУК і вводиться в дію відповідним наказом Ректора Університету.

13.2. Зміни та доповнення до Політики затверджуються у порядку, визначеному для внутрішніх нормативних актів НУК.

13.3. Політика підлягає щорічному періодичному перегляду, а також позачерговому — у разі суттєвих змін у законодавстві, рекомендаціях МОН України чи Міністерства цифрової трансформації України, міжнародних стандартах, технологічних можливостях ШІ або практиці академічної доброчесності.

13.4. Питання, не врегульовані цією Політикою, вирішуються відповідно до законодавства України, статуту НУК, внутрішніх нормативних актів Університету та рішень уповноважених органів.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Інструкція щодо генерування декларації за стандартом GAIDeT:

1. Університет рекомендує використовувати безкоштовний онлайн-інструмент GAIDeT Declaration Generator (доступний за посиланням: https://w3id.org/gaidet/) для розкриття інформації про делеговані ШІ завдання у кваліфікаційних та наукових роботах.
2. Здобувач або дослідник має обрати у генераторі свою мовну модель (наприклад, ChatGPT, Gemini), позначити галочками делеговані завдання (наприклад, переклад, структурування) та скопіювати згенерований текст декларації.
3. Згенерована декларація вставляється у текст роботи безпосередньо перед списком літератури.

Приклад готової декларації:

"Автори цієї роботи свідомо засвідчують використання інструментів генеративного штучного інтелекту... Згідно з таксономією GAIDeT (2025), за повного людського нагляду системі було делеговано завдання з: пошуку та систематизації літератури, перекладу. Використаний інструмент: ChatGPT-5... Повна відповідальність за кінцевий текст лежить виключно на авторах".

Додаток 2

Типові формулювання для РПНД
(за шкалою AI Assessment Scale)

Викладач може обрати один із наведених рівнів для всієї дисципліни або комбінувати їх для різних контрольних заходів (наприклад, Рівень 3 для курсової роботи, Рівень 0 для модульного тесту).

Рівень 0. Без ШІ (Використання заборонено) Під час вивчення цієї дисципліни (або виконання цього контрольного заходу) використання інструментів штучного інтелекту не допускається на жодному з етапів. Завдання має бути виконане повністю самостійно, щоб продемонструвати індивідуальні навички здобувача. Недозволене використання ШІ розглядається як порушення академічної доброчесності.

Рівень 1. Лише підготовка (ШІ-допомога в генеруванні ідей) У межах виконання завдань дозволяється використання генеративного ШІ виключно як допоміжного інструмента для мозкового штурму, пошуку інформації, генерування ідей та планування структури роботи. Однак у фінальній роботі не допускається використання контенту (тексту, коду чи зображень), безпосередньо згенерованого ШІ.

Рівень 2. Мова і форма (Редагування за допомогою ШІ) Здобувачам дозволяється застосовувати інструменти ШІ (зокрема, Grammarly, ChatGPT, DeepL) для покращення ясності, перевірки граматики, перекладу та поліпшення стилістики вже написаного автором тексту. ШІ заборонено використовувати для генерування нових ідей або змістовної частини роботи. Застосовується процедура «легкого декларування» (коротка примітка про використання ШІ для редагування).

Рівень 3. Часткова підтримка змісту (Виконання з оцінкою людиною) Дозволяється використання ШІ як асистента для виконання певних елементів завдання (наприклад, написання чорнових варіантів, базового коду, аналізу даних) за умови обов’язкового критичного осмислення результатів. Здобувач несе повну академічну відповідальність за достовірність кінцевого продукту. Використання ШІ підлягає обов'язковому розкриттю (для кваліфікаційних та наукових робіт — за міжнародним стандартом GAIDeT).

Рівень 4. Інтегровано зі ШІ (Повне використання) ШІ є невід'ємною частиною (інструментом) виконання цього навчального завдання. Здобувачі повинні використати генеративний ШІ для досягнення результату. Оцінюється не лише фінальний артефакт, а насамперед здатність здобувача професійно формулювати запити (промпти), критично верифікувати дані, виявляти «галюцинації ШІ» моделі та робити власні фахові висновки на основі взаємодії з алгоритмом.

Додаток 3

Перелік документів, використаних для підготовки проєкту

№	Назва документа
1	Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 р.
2	Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р.
3	Закону України «Про фахову передвищу освіту» від 06.06.2019 р.
4	Закону України «Про академічну доброчесність» від 18.12.2025 р.
5	Словник термінів у сфері штучного інтелекту 2.0 / упоряд.: Т. Авдєєва, О. Андрієнко, А. Артюхов [та ін.]. Київ : Міністерство цифрової трансформації України, 2026. https://storage.thedigital.gov.ua/files/9/39/18441baf603a192429ecac57b7076394.pdf
6	Політика Бердянського державного педагогічного університету щодо використання ШІ в дослідженнях : затв. Вченою радою Бердянського державного педагогічного університету, протокол № 2 від 11 верес. 2025 р. Бердянськ, 2025. https://doi.org/10.5281/zenodo.17184158
7	Рекомендації щодо відповідального впровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах вищої освіти [Електронний ресурс] / розроб.: А. Артюхов, П. Демчук, О. Дубно [та ін.] ; Міністерство цифрової трансформації України, Міністерство освіти і науки України. – [Б. м.], 2025. https://storage.thedigital.gov.ua/files/5/b5/1de422b38985d037d9ba8f9f6cb2ab58.pdf
8	Рекомендації для авторів і редакторів щодо прозорого розкриття внесків ШІ (GAIDeT). https://doi.org/10.5281/zenodo.17077092
9	Рекомендації щодо відповідального використання ШІ питання права інтелектуальної власності. https://storage.thedigital.gov.ua/files/3/33/c253428e736af3a0574b5f4ea6a92332.pdf
10	Suchikova, Y., Tsybuliak, N., & Teixeira da Silva, J. A. & Nazarovets, S. (2025). GAIDeT (Generative AI Delegation Taxonomy): A taxonomy for humans to delegate tasks to generative artificial intelligence in scientific research and publishing. Accountability in Research, in press. DOI: https://doi.org/10.1080/08989621.2025.2544331
11	Безкоштовний інтерактивний онлайн-інструмент GAIDeT Declaration Generator https://github.com/panbibliotekar/gaidet-declaration
12	Сичікова Я. Від контролю до співпраці: нова логіка університетських політик щодо штучного інтелекту : матеріали доповіді / Я. Сичікова. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.20921100
13	Стенограми доповідей воркшопу «Академічна доброчесність і ШІ: як розробити політику закладу освіти відповідно до нових вимог законодавства». https://ugfacademy.mylearnworlds.com/course/akademicna-dobrocesnist-i-si-prakticni-risennia-dlia-zakladiv-osviti
14	Ресурси Мінцифра. Бачення розвитку штучного інтелекта. Регулювання. https://ai.thedigital.gov.ua/vision
15	Perkins, M., Furze, L., Roe, J., & MacVaugh, J. (2023). Navigating the Generative AI era: Introducing the AI assessment scale for ethical GenAI assessment. Journal of University Teaching & Learning Practice. (У джерелах вказано посилання на препринт та датасет до статті): DOI (датасету): https://doi.org/10.6084/m9.figshare.24745749.v1. arXiv: https://arxiv.org/abs/2312.07086.
16	Suchikova, Y., Popova, A., Lopatina, H., & Tsybuliak, N. (2025). Small Is Sexy: Rethinking Article Length in the Age of AI. Learned Publishing. DOI: https://doi.org/10.1002/leap.1659.
17	Офіційна позиція COPE щодо авторства та ШІ. COPE Council. (2024). COPE position - Authorship and AI. Committee on Publication Ethics. DOI: https://doi.org/10.24318/cCVRZBms.
18	Політика використання технологій штучного інтелекту в Полтавському державному медичному університеті, 2026
19	Положення про етику застосування інструментів штучного інтелекту в освітній і науковій діяльності в ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2025

Додаток 4

ЗАПИТ НА ВИНЯТОК З ПРАВИЛ ВИКОРИСТАННЯ ШІ

Подає: _____
(ПІБ викладача, здобувача або керівника проєкту)

Дисципліна / Науковий проєкт: _____

Підстави для відступу від Політики: _____
(забезпечення інклюзії / специфічний експеримент із ШІ / інше)

Суть запиту: _____
(опис того, які саме системи ШІ та в якому обсязі пропонується використати всупереч стандартним обмеженням)

Оцінка ризиків та компенсувальні заходи:_____
_____
_____
(як буде збережено академічну доброчесність та захист даних)

ПОГОДЖЕНО:
Декан факультету / Директор інституту _____ І.ПРІЗВИЩЕ
(дата) (підпис)

Голова Комісії з академічної
доброчесності та корпоративної культури
_____ _____ І.ПРІЗВИЩЕ
(дата) (підпис)

Додаток 5

Коротка пам’ятка для здобувача освіти

- ШІ можна використовувати як помічника, але не як заміну власної роботи.
- Якщо ШІ суттєво вплинув на зміст, зазначте це у декларації.
- Перевіряйте всі факти, джерела, цитати, цифри та правові норми.
- Не завантажуйте персональні або конфіденційні дані у відкриті ШІ-сервіси.
- Зберігайте промпти та проміжні результати, якщо робота є кваліфікаційною або науковою.
- Будьте готові пояснити кожне положення своєї роботи без допомоги ШІ.
- Перелік забороненого до використання програмного забезпечення та комунікаційного (мережевого) обладнання: https://cip.gov.ua/ua/news/perelik-zaboronenogo-do-vikoristannya-programnogo-zabezpechennya-ta-komunikaciinogo-merezhevogo-obladnannya1